

וישלא (י"ט כסלו) חט"ו שיחה ב'

ב' פירושים ב"כי במקלי" - תכלית השפלות או תכלית הרוממות. פירוש "משפט וצדקה" הוא שכיכול לבקש בדין ומצד הביטול מבקש בצדקה, אזי מקבל השפעה שלמעלה מהגבלה.

"כי במקלי עברתי את הירדן הזה" (לב, יא), ישנם ב' פירושים הפכיים ב"כי במקלי": (א) לא היה לו נכסים רק מקל - תכלית השפלות. (ב) "נתן מקלו בירדן ונבקע" - תכלית הרוממות. וצריך להבין שייכות ב' פירושים אלו.

הנה כתיב "משפט וצדקה ביעקב אתה עשית", ולכאורה "משפט" ו"צדקה" הם הפכיים (ש"משפט" משמעו שמגיע לו על פי דין, משא"כ צדקה). והביאור: כשצדיק יכול לבקש במשפט ומכל מקום מצד הביטול מבקש בצדקה, אזי הצדקה שמקבל הוא בלי גבול. דהנה, כשאינו יכול לבקש על פי משפט ולכן מבקש בצדקה, הנה זה שמבקש בצדקה הוא מפני שאין לו ברירה אחרת, אך כשיכול לבקש על פי משפט, ויוצא מהגבלותיו ומבקש מצד הביטול (אף שיכול לבקש במשפט - בזרוע) אזי מקבל ההשפעה שלמעלה מהגבלה.

וזהו שייכות ב' הפירושים ד"כי במקלי", שאף שנעשה לו נס – ענין הרוממות והמשפט - מ"מ היה בביטול, ענין הצדקה.

וזהו הביאור שבאגרת הקודש דיבור המתחיל קטונתי מביא את המילה "כי במקלי כו" ואינו מציין להמשך הפסוק, כי מרמז לב' פירושים שבמקלי כנ"ל בארוכה.

וההוראה: כל ישראל בני מלכים, ולכן ראויים מצד המשפט לקבל ריבוי השפעה, וזה שישנם יסורים בעוה"ז הוא כדי להכניע גסות רוחו. אך אם האדם מעצמו יהי' בביטול - "משפט וצדקה" - אזי לא יצטרך ליסורים וישב בשלום בעולם הזה.